

Papežská návštěva Česká republika 95

Oficiální projevy

**VYDAL SEKRETARIÁT ČESKÉ BISKUPSKÉ KONFERENCE
PRAHA 1995
(PRO VNITŘNÍ POTŘEBU)**

Sobota 20. května 1995

VÁCLAV HAVEL, prezident České republiky
Uvítání papeže Jana Pavla II. v ČR

Praha – Ruzyně, staré letiště

Vaše Svatosti,

raduji se spolu s milióny svých spoluobčanů z toho, že Vás mohu opět přivítat na půdě České republiky. S dojetím vzpomínám v tuto chvíli na Vaši návštěvu v dubnu 1990, na její neopakovatelnou atmosféru a na mimořádný význam, který měla pro naše národní společenství. Vaše první návštěva byla pro nás všechny velkou slavností duchovní svobody. Živě jsme si uvědomovali, že jsou otevřeny dveře, které byly tak dlouho zavřené.

Od té doby se u nás i ve světě mnoho událo. Radujeme se z toho, co se nám podařilo. Byly obnoveny občanské svobody a demokratické instituce a hospodářská činnost byla postavena na nový základ. Mají-li mít ovšem tyto zásadní přeměny smysl, musejí být provázeny i duchovní a morální obnovou společnosti. Řekl bych, že bez ní ani nemají naději na trvalý úspěch.

Vývoj na poli ducha bývá pomalý a obtížný. Duchovní a morální deformace způsobené totalitním režimem se odstraňují ještě nepoměrně tíž než například špatné zákony. Duch společnosti je totiž výslednicí nekonečného množství zápasů, které musí podstupovat každý sám v sobě.

Vaše nynější návštěva se odehrává v jiné společenské atmosféře než ta v roce 1990. Tehdejší nadšení z nové svobody bylo vystřídáno střízlivějším uvažováním všedních dnů a všedními starostmi. Možná však, že je právě v této době setkání s Vámi a vším tím, co reprezentujete, ještě důležitější a aktuálnější. Tehdy jsme bojovali s čímsi vnějším. Nyní nastala doba, kdy se musíme zaměřit do svých niter, chceme-li naplnit hodnoty, které jsme si dali před několika léty do štítu. Tehdy jsme kladli politické a hospodářské základy svobodné společnosti. Nyní se musíme zaměřit na hlubší předpoklady svobody, na onu „ekologii svobody“ na onu „humánní ekologii“ a „sociální ekologii“, o níž s takovým důrazem hovoříte ve svých encyklikách a proslovech.

Katolická církev sehrává svou duchovní roli již téměř dva tisíce let. S hlubokým respektem vnímáme její význam, vážíme si její přirozené autority a dějinné zkušenosti a pozorně nasloucháme, čím – často Vašimi slovy – přispívá k naší mravnosti.

Český národ hned na úsvitu svých dějin přijal křesťanství a je hrdý na to, že byl vždy součástí křesťanské civilizace. Chová v sobě jak katolické tradice, tak významnou tradici reformační. Důležité místo v našich duchovních dějinách má Jan Hus, pro nějž jste i Vy sám našel slova ocenění a povzbudil tak úsilí českých katolíků najít k jeho osobnosti a odkazu nový, vstřícnější vztah. Chtěl bych vyjádřit naději, že v budoucnosti dále poroste porozumění mezi křesťany různých vyznání a že budou jednotně působit ke společnému cíli. Vy sám jste pro toto porozumění učinil nesmírně mnoho a my Češi to neobyčejně oceňujeme.

Věřím, že v podmínkách naší nové demokracie, která plně obnovila náboženské svobody, přispějí křesťanské církve důležitým způsobem k duchovní obnově naší společnosti. Katolická církev, protože je daleko početnější a rozšířenější než ostatní církve působící na našem území, má zvýšenou odpovědnost. Ke katolické církvi se přímo hlásí přibližně pětina obyvatel této země, ale její kulturní vliv je nesporně širší.

Tak, jako bylo křesťanství a v něm katolická církev významnou součástí našeho národního života ve vzdálenější minulosti a přes všechnu nepřízeň zdejších samovládů i v minulosti

nedávné, zůstane jí i nadále. Vysoká duchovní a morální autorita katolické církve by měla být trvale živou součástí života našeho národního společenství. Věřím, že bude citlivě reagovat na potřeby a cítění lidí v této době a v tomto prostoru, bude nás sblížovat navzájem a duchovně propojovat s našimi sousedy v Evropě i se všemi lidmi dobré vůle na naší planetě.

Vaše Svatosti,

svatořečení Anežky České v roce 1989 v Římě a jeho oslava v Praze byly nesmírnou posilou nejen pro české věřící, nýbrž pro celý náš národ. Staly se neodmyslitelnou součástí událostí listopadu 1989 a jistě vnesly do tohoto dramatického procesu společenských změn prvky, které přispěly k jejich pokojnému a důstojnému průběhu. Takové souznění událostí a tužeb lidí je jistě výjimečný dar. Věřím, že takovým darem bude i Vaše nynější návštěva, která je pro nás velikým svátkem.

Svatý otče, děkuji Vám, že jste mezi nás znovu přijel! Jste poslem evangelia i Desatera přikázání. Věřím, že nám všem tato věčně platná slova připomenete.

Vítejte v naší zemi!

Papež Jan Pavel II. Slavnostní přivítání

Praha – Ruzyně, staré letiště

Pane prezidente České republiky,
pane kardinále, arcibiskupe a primase český,
ctihodní bratři v biskupské službě,
vážení představitelů politického a občanského života a armády,
bratři a sestry!

1. Superabundo gaudio (2 Kor 7,4)! Ano, překypuji radostí, protože už podruhé vstupuji do této milované České země. V myšlenkách se vracím zpět k 21. dubnu před pěti lety, kdy se splnilo mé vroucí přání, abych jen několik málo měsíců po nekrvavém ukončení tvrdého období diktátorského režimu směl konečně zavítat mezi vás, do České a Slovenské federativní republiky.

Překypuji radostí, protože znovu vstupuji na půdu města Prahy a děkuji Pánu za tuto svou první pastorační návštěvu v České republice, která se zrodila z dějinných událostí roku 1993, kdy se dva, předtím v jednom státě spojené národy staly nezávislými a zároveň svým pokojným rozdělením daly světu výmluvný příklad, jak lze řešit základní práva národů na sebeurčení a nezávislost ve vzájemné úctě, míru a opravdovém bratrství.

Vaše přítomnost zde, pane prezidente, je viditelným znamením nových historických událostí, jež se odehrály v tak krátkém časovém rozmezí. Díky Vašemu osobnímu úsilí, ale též vrozeným vlastnostem Vašich spoluobčanů, jako jsou pracovitost, umírněnost a houževnatost, se podařilo České republice vydobýt si velký respekt v oblasti evropského a mezinárodního soužití.

Upřímně děkuji za Vaše milé přivítání, při němž si vzpomínám na Váš projev v dubnu roku 1990, kdy jste mě v tomto městě přivítal jako prezident federativní republiky těmito slovy: „ Na tomtéž místě, kde se před pěti měsíci – v den, kdy jsme se radovali ze svatořečení Anežky České – rozhodovalo o budoucnosti naší země, bude dnes hlava katolické církve sloužit mši svatou a pravděpodobně děkovat naší světici za její přímluvu u toho, kdo má ve svých rukou běh všech věcí“ (z L'Osservatore Romano, 22.4. 1990, str. 4). Jsem rád, že tuto

návštěvu mohu i tentokrát začít slovy uznání patřícími uctívané patronce této země, svatě Anežce.

2. Překypuji radostí, protože se zde setkávám s panem kardinálem Vlkem a s českými a moravskými biskupy, kteří jsou mi tolik blízcí poutem církevního společenství. S pohnutím zalétá má mysl k minulé návštěvě, kdy jsem mohl obejmout ctihodného kardinála Františka Tomáška, který byl živým symbolem pokorné a hrdinské síly schopné povznést, spolu s ostatními živými složkami českého národa, morální a duchovní vědomí všeho lidu. Hovořím-li o duchovní a morální síle tohoto lidu, pak nemohu nepřipomenout významnou iniciativu, jíž byla Charta 77. Pod tento odvážný dokument se spolu s Vámi, pane prezidente, podepsaly mimo jiné takové osobnosti mimořádného mravního a kulturního významu, jakými byli profesor Jan Patočka a teolog a kněz Josef Zvěřina, kterým dnes patří obdiv a uznání celého národa.

Když jsem mezi vás přišel poprvé, vaše církev vycházela z katakomb, z velkých útrap, mučení a odříkání; bylo to nedlouho poté, kdy se všichni sídelní i pomocní biskupové vrátili do svých diecézí, z nichž některé byly po dlouhá léta bez pastýře. Biskupská konference začínala dělat své první krůčky a ovzduším vanul nový duch života.

Překypuji radostí, protože se nacházím uprostřed vás, drazí věřící z Čech a Moravy: kněží, řeholníci a řeholnice, seminaristé, stálí jáhnové, členové laických organizací, mladí lidé, otcové a matky rodin. Různorodost církve se v těchto letech projevila ve své plné podobě a dosvědčila tím tradiční životnost křesťanů této štědré země.

3. Zvláště pak zdravím ctihodné bratry v Kristu, představitele různých církví a křesťanských společenství, s nimiž se dnes setkám na apoštolské nunciatuře. Už od prvního okamžiku chci zdůraznit, že přicházím jako posel pokoje a lásky. Bolestné události z minulých staletí, jak už jsem vzpomenul během své předchozí návštěvy, „mají napomáhat k nastolení nového smýšlení a nových vztahů“ (Insegnamenti, XII/I, 1990, p. 969).

V uplynulých pěti letech bylo v tomto směru dosaženo značného pokroku: ekumenické iniciativy na různé úrovni, setkání a rozhovory, vzájemné dohody a především intenzivní modlitba přispěly k většímu porozumění a vzájemné úctě. Nastoupili jsme na cestu bratrské spolupráce, směřující k naději v další, ještě významnější pokroky.

4. Vrcholem této pastorační návštěvy v České republice bude dvojí svatořečení v Olomouci. Proto můj pobyt zde v Praze bude jen krátký, ale zato velmi intenzivní. Delší dobu, dá-li Bůh, se zde zdržím až v roce 1997, u příležitosti oslav milénia mučednické smrti svatého Vojtěcha, kdy navštívím různá evropská města, ve kterých tento světec zanechal hluboké stopy své víry a své pastýřské horlivosti, završené nejvyšším svědectvím – prolitím vlastní krve.

Před pěti lety jsem na tomto místě zdůrazňoval své přání, aby se Desetiletí duchovní obnovy, započaté prorockou intuicí kardinála Tomáška a zaměřené k blížícímu se jubileu, mohlo stát „účinnou přípravou na oslavu milénia smrti svatého Vojtěcha a zároveň dějištěm nového stylu života pro nové tisíciletí“ (Insegnamenti, XIII/I, 1990, p. 941). Jsem si jist, že cesta kterou jste v těchto letech urazili, vám stále pevněji a jistěji napomáhá dosáhnout pokroku v hledání tohoto životního stylu. Přeji vám, abyste vytrvali v započatém úsilí a byste dosáhli co největšího prospěchu z oslav, na něž se tak horlivě chystáte.

5. Zatím se na intenzivní prožití tohoto momentu církevního společenství připravujeme. Bude nám příležitostí, abychom spolu opět šli cestou víry, kterou jste už kráčeli po pádu totalitního režimu, a abychom si ověřili hloubku a ryzost způsobu křesťanského života v českých zemích, v období znovu nabyté svobody. Bude nám především příležitostí k tomu, abychom si ještě jasněji uvědomili vlastní křesťanskou identitu a z ní vyplývající odpovědnost, pokud jde o dílo nové evangelizace.

Jsem si jist, že tak jako tomu bylo před pěti lety, duše Prahy i celé České republiky, se slavnostně naladí nejen na dnešní setkání, nýbrž i na ostatní setkání během celého mého

pobytu ve vaší drahé vlasti. Vzácné hodnoty jako víra, spiritualita, dějiny, kultura a umění, které jsou vaší zemi vlastní, mají zajisté moc a sílu spojit vás všechny v jednu velkou rodinu, i přes existující rozdíly, díky nimž je ostatně duchovní panorama této země ještě zajímavější. S vědomím této bohaté skutečnosti, vám všem z celého srdce přeji stále větší občanský, morální a sociální pokrok.

Pane prezidente, ctihodní bratři, dámy a pánové! V tomto skvělém pohledu na duchovní a kulturní dědictví, které činí zvláštním způsobem vaši vlast tak vzácnou a které hlavnímu městu Praze propůjčuje oprávnění, aby bylo centrem setkávání a sdílení, vás znovu uctivě a srdečně zdravím a těším se, že se s vámi dnes ještě uvidím během dalších setkání. Svěřuji vás i vaše drahé do prozřetelné péče všemohoucího Boha.

Pochválen buď Ježíš Kristus!

Kardinál MILOSLAV VLK, arcibiskup pražský
Přivítání papeže Jana Pavla II.
Praha, Strahovský stadión

Svatý otče,

spolu se všemi diecézemi v naší zemi, s mnoha věřícími i dalšími lidmi dobré vůle, mám velkou radost, že Vás mohu u nás jejich jménem i jménem všech katolických věřících, jáhnů, kněží a biskupů České republiky i jménem svým co nejsrdečněji pozdravit a přivítat jako viditelnou hlavu církve. Vyslovuji své přivítání s vědomím, že v srdcích našich věřících je opravdu hluboká láska k náměstku Kristovu na zemi, protože v minulosti, kdy naše diecéze byly zbaveny biskupů, byl pro nás papež biskupem par excellence.

Rychle běžící čas nám však nedovoluje ohlížet se pouze zpět, leda abychom nezapomněli na svou minulou zkušenost, z níž jako z kořenů roste naše přítomnost.

Naše láska, o níž jsem se zmínil, nám dává vidět, co pro nás papež znamená dnes: myslíme tu na Vaše učitelské poslání v církvi a pro svět. Víáme Vás proto jako učitele víry, ano více, jako proroka moderní doby, který umí dobře číst znamení časů a rozpoznávat nebezpečí, která naší době hrozí; ne jako kritiku a moralizování, ale jako diagnózu otevírající cestu k uzdravení a vlévající naději.

I z Vašich apoštolských listů poznáváme Vaši nesmírnou otevřenost vůči světu, vůči člověku a jeho bolestem, ve kterých máte účast nejen prostřednictvím zmíněných listů, ale i konkrétním životem, tím, že s člověkem nesete jeho bolesti, kříže, abyste zároveň vydával svědectví, že dnes není možné učit jen slovy, ale současně nebo lépe napřed učit činy a svědectvím života. S touto svou otevřeností, která znamená lásku a je také zároveň i životním spodobněním s tou, kterou tolik ctíte – s Pannou Marií – přicházíte nejen učit, ale dát nám svým životem příklad stylu nové evangelizace, kterou jste vyhlásil při své první návštěvě na Velehradě. Tomu také mají sloužit obě kanonizace blahoslaveného Jana Sarkandra i blahoslavené Zdislavy, které zítra v Olomouci uskutečníte.

Právě takový Váš příchod je pro naše místní církve důležitý. Za pět let od Vaší první návštěvy, která byla v době porevoluční euforie, se mnoho změnilo. Otevřený prostor svobody, do kterého jsme vstoupili z ghetta uzavření, klade na nás po všech stránkách větší požadavky, než jsme někdy schopni zvládnout. Cítíme tvář v tvář novým situacím svou slabost a nedostatečnost a často i neschopnost. I když dobrou vůli, myslím, nepostrádáme, chybí přece jen mnohdy síly. Naše místní církve mají málo kněží a ti jsou často staří a nemocní. Zdecimovaná a v minulosti nepřáteli záměrně rozdělená církev potřebuje aktivní spojení kněží a laiků, života, slova a služby, prostě živé communio církve, ve kterém zaujímají důležité místo řeholnice a řeholníci.

I v minulosti jsme hluboce prožili svou slabost a bezmocnost, ale zároveň i sílu a blízkost Boží. Udělali jsme zkušenost, že „ve slabosti se síla zdokonaluje“, že „když jsme slabý, tehdy jsem silný“, protože právě pro chudé, slabé a ze společnosti vylučované Ježíš přišel.

Komunismus nás uzavíral dovnitř, do sebe; dnes se chceme v duchu koncilu a nové evangelizace při pevném zakotvení v Bohu v postoji služby otevírat světu a společnosti. Takovou službu konají mnozí věřící laici ať už v oblasti sociální péče, zdravotnictví, výchovy a vzdělání, ve veřejném životě. Chováme naději, že plnému rozvinutí této služby napomůže i dobré vyřešení vztahů mezi církví a státem, které očekáváme.

Svatý otče, zde kolem Vás shromážděné místní církve chtějí vyjádřit svou láskou, že za Vámi stojí. A my, biskupové v hierarchickém společenství a bratrské kolegiálně s Vámi, svou vděčnost. A všichni spolu chceme v této chvíli být živou církví, v níž je v Duchu svatém, v duchu lásky, přítomen zmrtvýchvstalý Pán, který i dnes nám, malému stádu, chce Vašimi ústy říci: „Nebojte se, já jsem to!“ „Já jsem přemohl svět!“

Svatý otče, velké slavnosti mívají v církvi oktáv. Vy jste slavil předešlým svému 75. narozeninám, v tyto dny je výročí narozenin pro nebe – svátosti křtu. V každém případě je oktáv těchto velkých dat Vašeho života. I my se chceme dnes připojit ke všem, kteří Vám v celé církvi přáli pevné zdraví a plnost darů Ducha svatého pro Vaši nelehkou službu univerzální církvi. Připojujeme se svými modlitbami a v duchu tiskneme ruku.

Svatý otče, vidíme Váš příklad a čekáme na Vaše slovo. Posilujte bratry a sestry.

Papež JAN PAVEL II.

Bohoslužba slova

Praha, Strahovský stadión

1. Chvála Kristu!

Milí bratři a sestry! Znovu dnes prožívám ve svém srdci radost, pohnutí a vděčnost Bohu, kterou jsem prožíval před pěti lety při své první návštěvě v Čechách.

Vycházeli jste právě z tvrdé zkušenosti útlaku a pronásledování a já jsem chtěl být s vámi, abych vám vyjádřil obdiv, sympatie, povzbuzení ze strany svobodného světa a církve za váš obdivuhodný příklad taktu, vyrovnanosti a morální vyzrálosti, který jste ukázali ve čtyřech desetiletích komunistické diktatury. Nelze zapomenout ani na tento významný příklad, ani na smutnou skutečnost, která mu předcházela. Nelze zapomenout!

Znovu Vám, pane prezidente, vyjadřuji svoji velkou úctu. Děkuji za Vaši pozornou a milou účast! Spolu s Vámi zdravím představitele politického, společenského, civilního a hospodářského života, armády a členy diplomatického sboru.

Můj srdečný pozdrav též panu kardinálovi Miloslavu Vlkovi, biskupům Čech a Moravy, jakož i kněžím a členům ženských a mužských řeholí, kteří vykonávali a vykonávají tak vzácné dílo ve své zemi. Zvláště se obracím na řeholnice rozjímavých řádů, které obětovaly modlitby Bohu za zdárný průběh této mé návštěvy, které jenom On sám umí ocenit. S obdivem a uznáním pamatuji na významný příspěvek členů řeholních kongregací, působících v této i ostatních zemích střední Evropy, přednesený na synodě o řeholním životě, která se konala loňského podzimu. Vidím ve vás znamení naděje pro budoucnost.

Zdravím vás, věřící katolíky Prahy, Čech a Moravy, kteří jste sem přišli s velkými obětmi. Na vás všechny nyní s láskou myslím.

Se zvláštním pozdravem se obracím také na vás, věřící tolika křesťanských církví této země, se kterými nás spojuje víra v Krista; zdravím i vás nevěřící, kteří máte stejnou touhu po ideálech, jako jsou čest, spravedlnost a solidárnost.

A rád bych objal všechny obyvatele této, mně tolik drahé země!

2. Boží slovo, které jsme před chvílí vyslechli, nám dává světlo k pochopení smyslu tohoto dnešního setkání: „Na prvním místě tě žádám, - píše autor prvního listu Timoteovi – aby se konaly prosby, modlitby, přímluvy, díkůvzdání za všechny lidi, za vládcy a za všechny, kteří mají v rukou moc, abychom mohli žít tichým a klidným životem v opravdové zbožnosti a vážnosti“ (1 Tim2, 1-2). V duchu této naléhavé výzvy věnujme své setkání modlitbě, abychom chválili Boha, žádali ho o prominutí svých vin, a abychom se věnovali potřebám církve a světa a především potřebám vaší země a katolické církve, která víc než deset staletí vykonává své poslání v České zemi.

Tato slavnostní přímluva zahrnuje, v určitém smyslu, celé dějiny vašeho národa: od prvních Přemyslovců ke svatému Václavu a svaté Ludmile, ke svatému Vojtěchu, svaté Anežce České, svatému Janu Nepomuckému, až k blahoslavenému Janu Sarkandrovci a blahoslavené Zdislavě, kteří budou svatořečeni zítra v Olomouci.

Spolu s námi jsou zde přítomni i velké osobnosti nedávné minulosti této církve v Čechách a na Moravě: od kardinála Josefa Berana, jehož tělesné pozůstatky odpočívají ve vatikánské bazilice, ke kardinálu Štěpánu Trochtovi, zemřelému litoměřickému biskupovi a ke kardinálu Františku Tomáškovci, nezapomenutelnému pastýři této pražské církve; od otce Adolfa Kajpra, který zemřel ve vězení v Leopoldově, k otci Janu Evangelistu Urbanovi, odvážnému svědku víry v těžkých dobách; od otce Silvestra Braity, známého křesťanského myslitele a novináře, ke knězi Josefu Zvěřinovi, vzdělanému teologovi a neohroženému obhájci potlačovaných lidských práv.

Svatí a blahoslavení minulých dob a všichni vyznavači víry minulých let, ať prosí s námi a za nás! Díky jim vstupujeme do velkého tajemství společenství svatých, které rozšiřuje srdce věřících a dovoluje jim vzdávat chválu Trojjedinému Bohu a dýchat zhluboka atmosféru víry, naděje a lásky. Duch svatý ať učiní, aby naše modlitba nabyla trojí podoby, jak říká svatý Augustin: Kristus „se za nás modlí jako náš kněz; modlí se v nás jako náš vůdce; a my se k němu modlíme jako ke svému Bohu“ (Enarr. in Ps. 85,1: CC 1176).

Duch nás uvádí také do trinitárního rozměru modlitby, která směřuje k Otci skrze Syna v Duchu svatém, jak je to zdůrazněno v doxologii všech liturgických modliteb: „Skrze tvého Syna Ježíše Krista, našeho Pána a Boha, který s tebou v jednotě Ducha svatého žije a kraluje po všechny věky věků. Amen“.

3. Kristus Pán nám nabídl svrchovaný příklad modlitby. Na různých místech evangelia, které o tom hovoří, má zvláštní význam úryvek, který jsme si před chvílí vyslechli: hovoří se v něm o modlitbě, kterou Kristus pronesl ve Večeřadle v předvečer své smrti na kříži. V okamžiku rozloučení s apoštolý se obrací k Otci, aby mu je svědčil: „Jako ty jsi mě poslal do světa, tak i já jsem je poslal do světa; sám sebe za ně posvěcuji, aby i oni byli vpravdě posvěceni... Posvěť je pravdou. Tvoje slovo je pravda“ (Jan 17, 17-19).

Kristus mluví k Otci jako Syn, jako věčné Slovo, které je plnost pravdy; pravda, která proměňuje a posvěcuje člověka, ho uvádí do hloubky svatosti samého Boha. Apoštolové procházejí školou pravdy, kterou je Boží Slovo. Kristus je nyní posílá do světa a jejich poslání odporoučí Bohu. Zde je první článek řetězce, kterým se přenáší božská pravda, na níž závisí totožnost Kristovy církve, která – právě proto, že byla založena na apoštolech – je apoštolská.

4. Tento první článek řetězce je pouhý začátek. Pán říká: „Neprosím však jen za ně, ale i za ty, kteří skrze jejich slovo ve mne uvěří“ (Jan 17,20). Modlitba ve Večeřadle je tedy modlitbou za církev putující stáletími, dějinami národů. Také dějinami vašeho národa, Čech a Moravy. Všechny generace a staletí jsou obsaženy v této modlitbě, zahrnuté péčí a láskou Vykupitele světa.

Tato skutečnost nabývá zvláštního významu v okamžiku, ve kterém se celá církev – a proto také církev vaší země – spěšně vydává na cestu k roku dva tisíce: díky tomuto jubileu

Kristova kněžská modlitba se pro nás stává obzvláště drahou a aktuální. Nejen z důvodu, že toto jubileum uzavírá jednu velkou etapu dějin, ale především proto, že na prahu nového milénia jsme si vědomi, že Kristova modlitba ve Večeřadle doprovází a stále povede církev i lidstvo.

Abychom mohli v plnosti prožít skutečnost blížícího se jubilea, je důležité proniknout do hloubky Kristovy modlitby ve Večeřadle. A za koho se vtělené Slovo modlí, to jsme slyšeli před chvílí. Modlí se především za to, aby všichni jedno byli: „Jako ty, Otče, ve mně a já v tobě, aby i oni byli v nás, aby tak svět uvěřil, že ty jsi mě poslal“ (Jan 17,20-21).

Ano, značná část lidstva v Krista už věří; zůstává však ještě mnoho těch, kteří čekají, aby byli uvedeni do jeho pravdy a spásy. Bohužel, ti kteří v něho uvěřili – křesťané, se během druhého tisíciletí často rozdělovali do různých církví a společenství. Snad právě proto se Kristus modlí ve Večeřadle dvakrát za jednotu. Znovu se obrací k Otci a dodává: „Sláva, kterou jsi mi dal, dal jsem jim, aby byli jedno, jako my jsme jedno. Já v nich a ty ve mně, aby byli uvedeni v dokonalost jednoty a svět aby poznal, že ty jsi mě poslal a zamiloval sis je jako mne“ (Jan 17,22-23).

Tato Kristova slova jsou pro nás výzvou. Vždy nás s novou silou staví před otázku jednoty křesťanů. I dnes nám připomínají, že viditelná a úplná jednota představuje jeden z osobitých úkolů, na kterých my věřící – s výhledem na rok dva tisíce – jsme povinni se s Boží pomocí podílet.

Je to závazek týkající se nás všech; závazek týkající se i vaší vlasti. Svatořečení Jana Sarkandra připomíná jeden z dramatických okamžiků rozdělení církve v Čechách a na Moravě, ale zároveň dosvědčuje, že svědci – zejména mučedníci tím, že se intenzivně podíleli na přání, které Kristus před svým utrpením projevil v kněžské modlitbě, jsou prvními přímlyvcí ekumenických snah.

Bůh „chce, aby všichni lidé došli spásy a poznali pravdu. Je totiž jeden Bůh a jeden prostředník mezi Bohem a lidmi, člověk Kristus Ježíš, který dal sám sebe jako výkupné za všechny“ (1 Tim 2,4-6).

Milí bratři a sestry, toto ať je vaše víra! Ať dává správný rozměr a hloubku vašemu životu a vaší modlitbě. Kež se církev v České republice při vzpomínce na prožitá utrpení, zvláště v tomto století, sjednotí s ukřižovaným Kristem; kež se modlí oživená nadějí, která se rodí z Kristova vzkříšení a kež se s důvěrou hledí do budoucna.

5. Mílovými kroky se blížíme k třetímu tisíciletí. Přeji vašemu národu, tak bohatému na kulturní a náboženské tradice, aby horlivě spolupracoval na budování míru a posilování bratrského soužití mezi národy. Toto bude vašim významným příspěvkem při budování civilizace lásky.

Vaše krásná země je poseta mariánskými poutními místy. Kež vás Panna Maria chrání a kež naplní radostí vaše rodiny, děti, mládež, nemocné a celý národ.

Svatí Cyril a Metoděj a všichni svatí Čech a Moravy ať vás provázejí na cestě věrnosti evangeliu.

Ve vzpomínkách budu stále s vámi!

Z celého srdce vám všem žehnám!

Neděle 21. května 1995

Mons. JAN GRAUBNER, arcibiskup olomoucký
Přivítání papeže Jana Pavla II.
Olomouc, letiště Neředín

Svatý otče,

s radostí Vás vítám v Olomouci. Jménem všech přítomných chci vyjádřit radost místní církve z Vaší návštěvy. Naše jednota s Petrovým nástupcem je pro nás ujištěním správné cesty. Pán Ježíš uložil Petrovi, aby posiloval své bratry ve víře. Apoštol Pavel vynaložil nesmírnou námahu na apoštolské cesty, při kterých posiloval ve víře ty, které navštívil.

Svatý otče, děkujeme Vám za každou Vaši cestu, protože je povzbuzením místních církví. My také od Vás očekáváme toto povzbuzení. A přes svou slabost bychom zase byli rádi my povzbuzením pro Vás.

V tyto dny prožíváme s Vámi Vaše životní jubileum. Chtěl bych Vám za všechny přítomné ze srdce blahopřát. Při této bohoslužbě budeme zvláště prosit Pána za plnost Božích darů pro Vaši zodpovědnou a náročnou službu celé církvi.

Dnes slavnostně zapíšete do seznamu svatých dva Boží přátele z naší krve. Tím nám nejen připomenete cíl našeho života a snažení, ale ukážete na konkrétních lidech, že svatost je možná a s Boží pomocí dosažitelná i pro nás. Podívejte se, Svátý otče, máte před sebou otevřená srdce.

Papež JAN PAVEL II.
Mše svatá – homilie u příležitosti svatořečení
Jana Sarkandra a Zdislavy z Lemberka.

Olomouc, letiště Neředín

1. „Odcházím a přijdu zase k vám“ (Jan 14,28).

Ježíš pronáší tato slova ve Večeřadle, den před svou smrtí. Stručně řečeno v sobě shrnují celé velikonoční tajemství: odchod ze světa smrtí na kříži a nový příchod ve vzkříšení.

Avšak obsah dnešního evangelia poukazuje ještě na jiný rozměr. Čtyřicátý den po vzkříšení Kristus opouští apoštoly, aby se vrátil k Otci. Tento definitivní odchod je zároveň podmínkou pro pozdější přítomnost, která se rozšíří z generace na generaci, jak to sám Kristus řekl: „Jsem s vámi po všechny dny, až do konce světa“ (Mt 28,20).

„Jsem s vámi“ chce říci: jsem s církví na vás zbudované a přijdu vždy z moci Ducha Svátého. A to je ten mnohotvárný příchod: ve slově evangelia, ve svátostech, zvláště v eucharistii, v tajemném přebývání v lidském srdci prostřednictvím milosti. Na tento poslední příchod se vztahují slova, která jsme právě slyšeli: „Kdo mě miluje, bude zachovávat mé slovo a můj Otec ho bude milovat, přijdeme k němu a učiníme si u něho příbytek“ (Jan 14,23).

Láska způsobuje to, že osoby přebývají duchovně jedna ve druhé. Tak je tomu podle lidských měřítek; a v měřítku Boha-člověka se toto přebývání ještě podstatně prohlubuje. „Kdo mě miluje, (...) můj Otec ho bude milovat a přijdeme k němu a učiníme si u něho příbytek“ (Jan 14,23). Láska ke Kristu tedy přitahuje lásku Otce a způsobuje, že Syn a Otec jsou přítomni v duši člověka a cele se mu oddávají. Takový „dar“ je dílem Ducha svátého, dílem nestvořené lásky. A vlitý do lidského srdce způsobuje, že celá Nejsvětější Trojice je v něm přítomná a přebývá v něm.

Toto přebývání, pramenící z lásky a obohacující lásku, vyžaduje, aby se uskutečňovalo v pravdě. Kdo miluje Ježíše zachovává Jeho slovo, slovo o němž On říká: „Není moje, ale mého Otce, který mě poslal“ (Jan 14,24). Kdo miluje Ježíše, žije podle jeho evangelia.

Kristus je Slovo Otce. V něm se uskutečňuje plnost pravdy, která je v Bohu a která je Bůh sám. On „se stal tělem“ (Jan 1,14), aby nám tuto pravdu zprostředkoval lidskými slovy, lidskými činy a konečně i velikonočním tajemstvím kříže a zmrtvýchvstání. Nyní Kristus říká: „Jdu k Otcí“ (Jan 14,28). Je to pro něho důvodem božské radosti a přeje si předat tuto radost i svým učedníkům. S lidstvím, které na sebe vzal, se Slovo vrací k vlastnímu zdroji – onomu věčnému prameni, ze kterého bez začátku čerpá svůj počátek.

2. „Odcházím a přijdu zase k vám“.

Přijdu z moci Ducha svatého. Kristus slibuje: „Utěšitel, Duch Svatý, kterého Otec pošle v mém jménu, ten vás naučí všemu a připomene vám všechno, co jsem vám řekl“ (Jan 14,26). Liturgie, která nám dnes znovu předkládá tato slova, pronesená Ježíšem ve Večeřadle den před Jeho utrpením, vede naše myšlenky k tajemství, které je již blízké Nanebevstoupení Páně a Soslání Ducha Svatého. Apoštolové obdrželi Ducha Svatého už večer v den Velikonoc, kdy vzkříšený Kristus, který přišel mezi ně do Večeřadla, jim ukázal rány na ruku a boku a řekl jim: „Přijměte Ducha svatého“ (Jan 20,22).

To co se tehdy odehrálo v soukromí, se má nyní odehrát uprostřed lidu shromážděného v Jeruzalémě ke svátku Letnic. Ježíš nebude přítomen s apoštolů ve Večeřadle, avšak seslání Ducha Svatého způsobí, že Kristus začne v nich a jejich prostřednictvím působit novou mocí: začne působit jako pravda a láska.

Utěšitel, Duch Svatý, bude učit apoštolů a církev až do konce věků všechno to, v čem je vyučoval sám Kristus. Bude bdít, aby Kristovo učení, jeho pravda, přetrvávala bez přestání v církvi; aby Slovo, v Božství jedno s Otcem, mohlo i nadále sjednocovat mezi sebou lidi z generace na generaci touž pravdou a touž láskou, kterou On zjevil svým prvním příchodem na svět. Tak evangelium dnešní neděle směřuje zcela jasně ke zrození církve a k jejímu poslání.

„Odkazuji vám pokoj, svůj pokoj vám dávám“ (Jan 14,27). Kristus pronáší tato slova v okamžiku, kdy na tvářích apoštolů lze vyčíst znepokojení a úzkost. Jsou to koneckonců poslední hodiny před jeho utrpením. A proto jim říká: „Ať se vaše srdce nechvěje a neděsí“ (Jan 14,27). Je pravda, budete svědky mého ponížení, mého ukřižování a potupné smrti na kříži. Je pochopitelné, jste-li sužováni podobnou představou, trpíte-li už samotnou myšlenkou, že váš Mistr vás musí opustit takovým způsobem. Neděste se však! Po tomto odloučení se k vám vrátím vzkříšený a budete se těšit z míru, který já vám dám. Uprostřed nepokojů světa vám tento mír umožní být mými svědky, umožní vám hlásat evangelium a vést lidi ke svatosti.

3. „Odcházím a přijdu zase k vám“.

Tato slova, která Kristus řekl ve Večeřadle, se přenášejí po celé generace. Apoštolové, počínající dnem seslání Ducha Svatého, šli do celého světa hlásat evangelium všem národům, jak nám to připomnělo i dnešní první čtení ze Skutků apoštolů. Evangelium hlásali Pavel a Barnabáš mezi pohanskými národy. A tato otevřenost světu byla stvrzena Duchem Svatým skrze společenství apoštolů, jak to dosvědčuje i takzvaný Jeruzalémský koncil.

Totéž evangelium pravdy a svatosti se dostalo svého času i do našich slovanských zemí – přišlo i do Čech a na Moravu, zde zakořenilo, stejně tak jako i v sousedních krajinách. Během staletí přineslo bohaté ovoce milosti a svatosti. Toto ovoce přinesla i tato vaše starobylá a vznešená církev, kterou dnes s radostí navštěvují. Zdravím vašeho milého arcibiskupa, monsignora Jana Graubnera, kterému děkuji za srdečné blahopřání vyjádřené i jménem vás všech. Spolu s ním zdravím i pomocného biskupa a ostatní zde přítomné církevní hodnostáře. Zdravím též kněze, řeholníky a řeholnice, katechety a horlivé laiky i vás, účastníky této slavnosti.

Vždyť dnes, v Olomouci, mám příležitost slavit spolu s vámi svatořečení blahoslaveného Jana Sarkandra a blahoslavené Zdislavy z Lemberka.

4. Život svaté Zdislavy, která se narodila ve třináctém století na Moravě a žila v severních Čechách, se vyznačuje mimořádnou schopností obětovat se pro druhé. Dosvědčuje to zvláště její rodinný život, kde jako manželka hraběte Havla z Lemberka byla – podle slov mého ctihodného předchůdce Pavla VI. – „vzorem manželské věnosti, oporou rodinné spirituality a příkladem počestnosti mravů“. Dotvrzuje to pak i její horlivá služba na poli charitativním, zvláště u lůžka umírajících, kterým věnovala vždy tak velkou péči a starostlivost, že je dodnes vzpomínána jako „uzdravovatelka“.

Svatá Zdislava, která intenzivně žila spiritualitou dominikánské terciářky, uměla sama sebe učinit darem, po vzoru Ježíšových slov: „Bláženější je dávat než brát“ (Sk 20,35). A to je to tajemství oné velké sympatie, kterou její postava stále vzbuzovala už za života, stejně tak jako i po smrti, až do dnešní doby. Její příklad je mimořádně aktuální, zvláště s přihlédnutím k hodnotě rodiny, která – jak nás ona sama učí – musí být otevřena Bohu, daru života a potřebám chudých. Naše svěřice Zdislava, je zářným svědkem „evangelia rodiny“ a „evangelia života“, které se církev snaží, víc než kdy jindy, šířit na přechodu z druhého do třetího tisíciletí křesťanství.

Rodiny v Čechách a na Moravě, vy jste nedocenitelným pokladem tohoto národa a právě napodobováním svých světců a světic se stáváte tím, čím jste už byly v plánu Božím! A ty, Zdislavo z Lemberka, ty dobrá, statečná, milosrdná a zbožná matko, veď rodiny své vlasti a celého světa k tomu, aby stále hlouběji poznávaly své poslání, aby byly hotovy rozdávat se!

5. Téměř o čtyři století později se setkáváme s Janem Sarkandrem, knězem a mučedníkem. Je především vaší chloubou, drazí Moravané, kteří ho stále milujete a uctíváte jako ochránce, v těžkých dobách svých dějin.

Jeho postava se skví zvláštním světlem především ke konci jeho života, kdy je uvězněn a přijímá od Pána milost mučednictví. V bouřlivé době vystupuje jeho postava jako znamení přítomnosti Boží a jako znamení věnosti uprostřed dějinných kontrastů.

Ještě i dnes nás překvapuje neoblomnost tohoto prostého a ušlechtilého kněze: jeho až k smrti věrná oddanost povinností.

Ve vězeňské cele olomouckého žaláře – který ve mně zanechal hluboký dojem, když jsem ho před léty navštívil – Jan, podrobený ukrutnému mučení, se modlí a Pán mu umožňuje nabídnout sebe samého jako vzácný příklad trpělivosti a vytrvalosti.

Dnes, po Druhém vatikánském koncilu a na prahu třetího tisíciletí křesťanství, více než kdy jindy, je nám dáno chápat tajemný odkaz Jana Sarkandra v kontextu evropské a celosvětové církve. Jeho svatořečení chce být pramenem úcty také k těm, kdo v tomto století, a to nejen na Moravě a v Čechách, nýbrž v celé střední a východní Evropě, dali přednost ztrátě majetku, ústrkům a smrti, před snadnějším řešením, jímž bylo shrbit se před útlakem a násilím.

Toto svatořečení nechce v žádném případě znovu otevírat bolestné rány, které v minulosti v těchto zemích zasáhly Tělo Kristovo. Dnes, já, papež římské církve, jménem všech katolíků prosím za odpuštění křivd, spáchaných na nekatolících v pohnutých dějinách tohoto národa; zároveň ujišťuji, že katolická církev odpouští všechno zlé, co vytrpěly zase její děti. Ať je dnešní den novým začátkem ve společné snaze následovat Krista, jeho evangelium, jeho zákon lásky, jeho svrchovanou touhou po jednotě věřících v Kristu: „Aby všichni jedno byli“ (Jan 17,21).

6. Tak zpívá církev tuto neděli v době velikonoční. „Necht' se lidé radují a jásají, že soudíš národy spravedlivě a lidi na zemi řídíš“ (Ž 66/67,5). Tato výzva k radosti má svůj počátek ve vyplnění Kristova příslibu ve Večeřadle během Poslední večeře: pramení z velikonočního tajemství jeho smrti a vzkříšení.

Je to radost Letnic. Opravdu v síle Ducha svatého Kristovi učedníci a jejich nástupci hlásali evangelium lidem a národům celého světa, aby celý svět poznal cestu, kterou je Kristus, a aby všechny národy přijaly jeho spásu (srv. Ž 66/67,3).

Dnes jsou touto radostí naplněni především Slované v Čechách a na Moravě, kteří krácejí po cestě evangelia již více než deset století. Zdrojem naší dnešní radosti jsou především ti, kteří šli touto cestu a vedou nás po ní k setkání s Kristem: svatá Zdislava a svatý Jan Sarkander. Jejich svědectví lidem přiblížilo světlo Božího království a osvítilo cestu mnoha generacím, které směřují k nebeskému Jeruzalému, kde Bůh věčně přebývá.

Papež JAN PAVEL II. „Regina Caeli“ Olomouc, letiště Neředín

1. Na závěr těchto dvou svatořečení, která se odehrála v ovzduší víry a modlitby, povzneseme svou mysl k Panně Marii, Královně všech svatých.

Regina Caeli, laetare! Vesel se nebes Královno! Vesel se Královno všech svatých! Tito dva velcí hrdinové svatosti milovali Marii zcela zvláštním způsobem. Svatá Zdislava z Lemberka, hrdinka lásky a rodinného života, se připodobňovala Panně Marii tím, že si ji brala za vzor v něžnosti a horlivé péči o bližní, zejména o chudé a nemocné. Svatý Jan Sarkander, inteligentní a nadějný student pražského Klementina, už od svého mládí čerpal od Panny Marie sílu k věrnosti a čistotě srdce. Tehdy se nechal zapsat do mariánské kongregace, kterou založil budoucí mučedník Edmund Campion už léta předtím při slavné koleji Klementinu.

2. Vesel se nebes Královno také nad vpravdě velkým zástupcem světců a světic Čech, Moravy a Slezska!

Dva dnešní noví světci jsou přiřazeni k mimořádně velkému počtu vzorů svatosti, která už od počátků, kdy se začalo šířit Kristovo evangelium v těchto zemích – zásluhou soluňských bratří Cyrila a Metoděje – prozářila náboženské i světské dějiny světlem svých heroických ctností.

Jak je krásná litanie se jmény těchto svatých a blahoslavených: první žáci slovanských apoštolů, Gorazd a druhové; a dále Ludmila, Václav, Vojtěch s bratrem Radimem, Jindřich Zdík – sedmý biskup na olomouckém stolci, Anežka, Prokop, Hroznata, Jan Nepomuk, Zikmund a čeští mučedníci, Slezan Melichar Grodziecki, umučený v Košicích, až k současným světcům Janu Nepomuku Neumannovi a Klementu Maria Hofbauerovi. Jak nevzpomenout svatého Norberta, zakladatele premonstrátů, jehož hrob se nachází ve strahovském klášteře v Praze, mučedníky Jana Ogilvie a již vzpomenutého Edmunda Campiona, kteří se v Čechách připravovali na nejvyšší svědectví krve, kterou pak prolili ve Velké Británii? A konečně i Karla Spinolu, Itala narozeného pravděpodobně v Praze, kde se stal jezuitou a zemřel mučednickou smrtí v Japonsku?

Vesel se nebes Královno nad přítomností tolika světců, zde v této požehnané zemi!

3. I vy se veselte, milí bratři a sestry! Vaše starobylé, dějinami bohaté země, jsou domovem světců! Zdravím tě Moravo; zdravím vás Čechy; zdravím tě Slezsko; zdravím tě, Česká republiko – zemi světců a světic! Dnešní svatořečení jsou nám výzvou ke svatosti. Je to vlastně to jediné, na čem v našem životě opravdu záleží. Ano, poněvadž všichni křesťané bez rozdílu jsou povoláni ke svatosti, tak jak to zdůrazňuje Druhý vatikánský koncil (srv. LG, 40). Jsme dětmi v Synu Božím. Tuto pravdu víry musíme uskutečňovat v každodenním životě, každý osobně, tak, abychom byli hodni Krista a evangelia. Děti v Synu! Jak to pěkně vyjádřil slezský básník Angelus Silesius ve své sbírce Cherubínskému poutníkovi:

„Ač Božím synem jest jen Kristus jediným, přec pravý křesťan též se stává Kristem tím“.

Vesel se nebes Královno nad novými světci Janem a Zdislavou! Vesel se nad všemi světci a světicemi České republiky! Prosíme tě však, vesel se také nad námi, kteří chceme kráčet pokorně a neúnavně po cestě svatosti, jako děti v Synu Božím, děti ve Tvém Synu, v Kristu Ježíši.

Amen.

**JAN ZICHA a EVA GLOSEROVÁ,
účastníci Mezinárodního fóra mládeže v Manile 1995,**

Přivítání papeže Jana Pavla II.

Olomouc, Svatý Kopeček

Milý Svatý otče!

Vítejte mezi mládeží Moravy a Čech!

Velice jsme se těšili na Vaši návštěvu u nás a zejména na toto setkání.

Dovolte, abychom Vám nejprve popřáli k Vašemu jubileu „wszystkiego najlepszego“!

Děkujeme Vám za Vaš život, který nám vydává svědectví o síle modlitby, o „velikých věcech“, které Bůh učiní každému, kdo se mu odevzdá, a v poslední době také o smyslu bolesti a utrpení.

Děkujeme Vám za Vaši lásku a důvěru k mládeži, za Vaši neúnavnou práci a za to, že dokážete být mladý s námi. Od nezapomenutelného setkání v Čenstochové před čtyřmi léty Vás provázíme na Vaší pouti za mládeží světa skrze velká děkanátní, diecézní a národní setkání. Máme obrovskou radost, že jste mezi námi. Není nás zde sice tolik jako Filipínců, jejichž živou víru jsme nedávno spolu s Vámi obdivovali v Manile, ale tím spíše Vás chceme ujistit, že Vás máme také rádi.

„John Paul II., we love you!“

**Prof. PhDr. JOSEF JAŘAB, CSc.,
rektor Univerzity Palackého
Přivítání papeže Jana Pavla II.
Olomouc, Svatý Kopeček**

Vaše Svatosti,

nevstupujete na olomouckou ani zdejší akademickou půdu dnes poprvé. Byl jste tu s námi od prvních chvil svého zvolení papežem: byl jste tu s námi jako hlava katolické církve, jako světlá osobnost kulturní a politická, jako zdroj síly a naděje pro mnohé i v letech naší nesvobody. Byl jste tu s námi též jako předobraz dobrého člověka.

Vřele Vás dnes, Svatý otče, vítáme i osobně.

Je mi velkou ctí, že Vás mohu na tomto místě pozdravit za toto shromáždění, že Vás mohu pozdravit jménem našich studentů i ostatních mladých lidí, jménem jejich učitelů, vychovatelů a rodičů. Jsem Vám vděčný zvláště za to, že u příležitosti dnešní návštěvy oslovíte naši novou generaci. Ze srdce děkujeme za vše, co jste pro nás a pro lidstvo vykonal.

Přejeme Vám, Vaše Svatosti, radost z Vašeho díla, přejeme zdraví a mnoho dalších sil. Vzdáváme úctu Vaší lidské statečnosti, duchovní moudrosti a neutuchající dobré vůli.

„Serdecznie witamy i ziczimy dlugich lat.“

Papež JAN PAVEL II. Setkání s mládeží

Olomouc, Svatý Kopeček

Drazí mladí přátelé, chlapci a děvčata!

1. Z celého srdce opětuji vaše vřelé přijetí: vítám vás! Přecházeli jste přede mnou v průvodu se zpěvem a představovali se, diecéze po diecézi: chlapci a děvčata z Brna, Českých Budějovic, Plzně, Litoměřic, Hradce Králové, Prahy, Olomouce! Vy z Olomouce jste šli až poslední, jak velí pohostinnost: tak se to patří, gratuluji!

Všechny vás zdravím a s láskou objímám. A zdravím rovněž mladé z ostatních zemí: z Polska, Slovenska, Rakouska, Německa a všechny vás zde přítomné. Zdravím vašeho pana arcibiskupa, biskupy, kněze, řeholníky a řeholnice, kteří přišli s vámi.

V den slavné kanonizace Jana Sarkandra a Zdislavy se setkáváme zde, na krásném Svatém Kopečku, na mariánském poutním místě, abychom naslouchali Matce Kristově. Viděl jsem, jak jste sehráli scénu o „bohatém mládenci“, který se Ježíše táže: „Dobrý Mistře, co mám dělat, abych měl život věčný?“ (Mk 10,17). Mám rád tenhle evangelní příběh a ve svých úvahách, zejména v těch, v nichž jsem se obracel k mládeži, jsem z něho často vycházel.

Dnes, na Svatém Kopečku, vnuká odpověď na tuto otázku Panna Maria: „Dělejte to, co vám řekne“ (Jan 2,5). Jsou to slova, která zazněla na svatbě v Káně. Je to pár prostých slov, která jsou programem křesťanského života, životním programem pro každého člověka. Maria je vyslovila proto, aby připravila podmínky pro zázrak, který měl vykonat její Syn. Kéž by tato slova vedla naše dnešní setkání, tak jako vedla a inspirovala celý život svatého Jana Sarkandra a svaté Zdislavy.

2. „Dělejte to, co vám řekne!“ A co nám Kristus říká? Opakuje nám všechno to, co bylo zapsáno v evangeliích. Obrací se na nás nejen svými slovy, ale ještě víc svými skutky: „všude procházel a prokazoval dobrodiní“ (srv. Sk 10,38), jak dosvědčuje apoštol Petr. Zvláštním způsobem pak k nám promlouvá svým velikonočním tajemstvím: sám sebe vydal na smrt za hříchy světa, z lásky k Otci a k nám, svým bratřím a sestrám; promlouvá k nám svým slavným vzkříšením v němž přemohl smrt a otevřel před námi výhled na budoucí vzkříšení. Obsah všech čtyř evangelií, podle Matouše, Marka, Lukáše a Jana, nelze shrnout do nějaké krátké úvahy. Vy nepochybně ta evangelia dobře znáte. Já vás pak důrazně vyzývám, abyste neustále znovu a znovu evangelium četli! A nyní bych se rád pozastavil u slov, která bezpochyby stojí v samém středu evangelia, a která Ježíš vyslovil v den, kdy odpovídal apoštolům na prosbu, aby je naučil modlit se. Řekl: „Když se modlíte, říkejte: Otče...“ (Lk 11,2). A naučil je svou modlitbu, modlitbu „Páně“.

Pomodleme se jí nyní společně!

(Všichni se společně modlí Otčenáš)

3. „Otče“. Toto slovo má v evangeliu Kristus na rtech nejčastěji. Kristus stále mluví o Otci a neustále se na Otce obrací a nás učí, abychom to dělali také tak. Dá se říci, že v tomto slově, v tomto odvolání se na Otce, je shrnut veškerý obsah evangelia. Člověk, který v Duchu Kristově vyzývá Boha a nazývá ho „Otcem“ (srv. Gal 4,6), je nový člověk, syn, znovu narozený z milosrdné lásky Boží. Je „mladý duchem“. A proto v roce 1991 zpívali mladí v Čenstochové bez ustání „Abba, Ojczce“, „Abba Ojczce“. A tento zpěv se dosud ozývá v jejich i ve vašem putování Světovými dny mládeže.

4. „Posvěť se jméno tvé“. Toto je první přání, vycházející z Kristova modlícího se srdce: aby všichni milovali Boha a jeho jménu vzdávali chválu. Je to rovněž přání církve, jak to čteme v krásné eucharistické modlitbě z druhého století: „Děkujeme ti, Otče svatý, za tvé svaté jméno, jemuž jsi dal přebývat v našich srdcích (...) ty, všemohoucí Pane, jsi vše stvořil

ke slávě svého jména“ (Didaché, 10,2-3). A co vy, drazí chlapci a děvčata, dokážete klást Boha na první místo? Připravujete mu místo ve svých srdcích? Dokážete poznat jeho všemohoucnost v kráse stvořených věcí? Milujete Ho „z celého srdce svého, ze vši mysli své a ze vši síly své“ (srv. Dt 6,5)?

5. „Přijď království tvé“. Ježíš hlásal radostnou zvěst Božího království. Když se ho Pán ptal, zda je král, odpověděl: „Mé království není z tohoto světa; kdyby mé království bylo z tohoto světa, bojovali by mí služebníci, abych nebyl vydán Židům; ale mé království není odtud“ (Jan 18,36). A když Pilát řekl: „Ty jsi tedy přece král?“, Ježíš odpověděl: „Já jsem král. Proto jsem se narodil a přišel na svět, abych vydával svědectví pravdě. Každý, kdo je z pravdy, slyší můj hlas“ (Jan 18,37).

Boží království se neutvrzuje násilnými prostředky jako pozemská království. „Pravda“, jak učí Druhý vatikánský koncil, „se prosazuje pouze silou pravdy samé, pravdy, která něžně a současně rázně proniká do mysli lidí“ (dekret *Dignitatis humanae*, 1). Zde, v této zemi, kde křesťané vedli prudké náboženské boje, bych rád zdůraznil to, co jsem napsal v listu *Tertio millennio adveniente*: „Skutečnost, že bereme v úvahu polehčující okolnosti, nezprošťuje církev povinnosti hluboce se kát za slabosti tolika svých synů, kteří znetvořili její tvář a bránili, aby církev plně odrážela obraz svého ukřižovaného Pána, nepřemožitelného svědka trpělivé lásky a pokorné mírnosti“ (č. 35). Milovaní mladí přátelé, dosvědčujte pravdu silou pravdy a budete staviteli Božího království!

6. „Bud' vůle tvá“. V Getsemanské zahradě se Ježíš modlil, aby Otec od něho odejmul hořký kalich utrpení, avšak ihned dodal: „Ale ať se stane ne má vůle, ale tvá“ (Lk 22,42). V této modlitbě je obsaženo hluboké přesvědčení o tom, že Bůh si vždycky přeje naše dobro. Dokonce i tehdy, když v životě lidí nebo v lidských dějinách dopouští zlo, činí to s výhledem na větší dobro pro člověka samého. A právě proto mohl apoštol Pavel napsat, že „těm, kteří milují Boha, všechno napomáhá k dobrému“ (Řím 8,28).

Tato víra vedla svatou Zdislavu na její cestě manželstvím a rodinným životem. Tato naděje byla oporou svatému Janu Sarkandrovi v jeho kněžském poslání, zejména tehdy, když nastala jeho getsemanská hodina a on měl nastoupit kalvářskou cestu k mučednictví: tehdy nadešel okamžik té nejtvrďší zkoušky, v němž mu víra v Krista a modlitba Páně napomáhaly k tomu, aby neochabnul na duchu, a aby si uchoval jistotu o tom, že dobro je silnější než zlo.

7. „Chléb náš vezdejší dej nám dnes“. Ježíš nás učí modlit se za to, abychom měli chléb vezdejší, protože každá věc, potřebná k časnému životu, je v první řadě darem Božím. Současně však je starost o „chléb“ pro člověka též úkolem, úkolem svěřeným jeho pracovitostí a jeho schopností předvídat, jeho inteligencí a dobré vůlí. V mládí se na tento úkol má člověk připravovat studiem a odborným vzděláním. Pak totiž bude muset spolupracovat s Boží prozřetelností a zajistit vše, čeho je zapotřebí k životu vlastní rodiny a tak přispívat k dobru společnosti a k jejímu zdravému vývoji a též k vývoji ekonomickému. Církev vždy učila a učí, že Bůh je prozřetelností pro celý svět, ale že současně chce, aby každý člověk využíval vlastní inteligence a byl „prozřetelností“ sobě samému.

8. „A odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům“. Tato prosba modlitby Páně může být zaměřena několika směry. Vyjděme z onoho, do něhož vyústila ve svědectví Svatého Jana Sarkandra. Jeho smrt byla do hloubi proniknutou modlitbou, v níž prosil o odpuštění pro ty, kteří ho mučili a zabíjeli.

Jeho mučednictví tak nabývá neobyčejné ekumenické výmluvnosti: promlouvá ke všem křesťanům navzájem odloučeným v důsledku neblahých historických událostí. Promlouvá k nim jednak o jejich odpovědnosti za hřích rozdělení a následného rozpadu tak velké části církve; na druhé straně jim připomíná důležitost modlitby za odpuštění vin. Vskutku, jedni vůči druhým jsme viníky.

Tato slova mají rovněž nesmírný význam v životě národů a společností. Vyšel jsem z těchto slov, když jsem loňského roku hovořil o balkánském konfliktu, který bohužel na

území bývalé Jugoslávie stále trvá. Ze zkušenosti totiž vím, jaký význam tato prosba měla pro smíření mezi národem polským a německým: „Odpouštějme a prosme za odpuštění!“.

9. Poslední prosba „Otčenáše“ je nejstručnější, ale jistým způsobem nejdojemnější: „Neuved' nás v pokušení, ale zbav nás od zlého“. Vychází z hlubin Kristova srdce a nalézá odezvu v srdci celé církve. Kristus totiž přišel na svět jakožto Spasitel. Celé jeho mesiášské poslání bylo posláním spásy: měl pečovat o lidské slabosti, uzdravovat nemocné, křísit mrtvé, osvobozovat člověka od mnohého zla, zejména od zla hříchu a věčné smrti.

Tato poslední prosba současně vyjadřuje hlubokou víru, že Bůh je dobro a pramen dobra, že je Otec. A tak se závěr modlitby Páně spojuje s jeho první výzvou: „Otče náš...“.

10. „Amen“, konečně, znamená: staň se. Je to jako by se celá modlitba uzavírala a shrnovala v jednom jediném „ano“. A dnes i my, na velkém shromáždění mládeže na poutním místě Svatém Kopečku, chceme Bohu říci své „ano“, říci mu „amen“, ve spojení s Kristem, jeho Matkou a všemi svatými této země.

S námi říká „ano“ mládež celého světa, jak to dokládají nespočetná setkání, k nimž v průběhu minulých let došlo, a která se sloučila v jednu cestu, jež čítá mnohá zastavení: jsou to Světové dny mládeže a světová setkání mládeže s papežem, z nichž poslední proběhlo v Manile a příští se bude konat v Paříži v roce 1997. Ještě předtím se na září tohoto roku chystá pouť evropské mládeže k Panně Marii do Loreta. Dnes pak k velkému putování mladých připisujeme i naše setkání zde, v Olomouci.

Mí drazí přátelé z České republiky, následujte Krista! Neste jeho svatý kříž, kterým vykoupil svět: kříž není znamení porážky, ale vítězství: je to vítězství skutečné lásky, vítězství Boha a člověka v Kristu. Neste ten kříž hrdě a s odvahou a naleznete plnost života a život věčný, který naplní vaše srdce radostí. Následujte Krista, naslouchejte mu a pod vedením Mariiným „dělejte to, co on vám řekne“ (Jan 2,5).

Pondělí 22. května 1995

Doc. Ing. VÁCLAV KLAUS, CSc., předseda vlády ČR Slavnostní rozloučení s papežem Janem Pavlem II. Ostrava, letiště

Vaše Svatosti,

děkujeme Vám za Vaši návštěvu. Děkuji Vám jménem České republiky. Děkuji Vám jménem všech občanů této země, děkuji Vám jménem svým. Na Vaši návštěvu jsme se skutečně všichni těšili a myslím, že mohu říci, že opravdu všichni! Vaše první návštěva v roce 1990 byla jedním z prvních symbolických okamžiků naší nově nabyté svobody a sehrála velmi, velmi významnou roli. Od té doby jsme toho již dost vykonali, vytvořili jsme základy svobodné, demokratické, ale i fungující společnosti. Hlavně jsme vytvořili určitý prostor pro naše životy. A nyní je jediné na nás samotných, abychom sebou samými a svými činy tento prostor vyplnili, abychom mu dali správný obsah a správný směr. A právě v tomto smyslu je Vaše poselství, se kterým k nám přijíždíte, tak důležité.

Váš důraz na mravní principy, Váš důraz na duchovní bohatství, Váš důraz na rodinu, Váš důraz na žití v pravdě, na čest, úctu k druhým a spravedlnost je něco, co posloucháme s velkou pozorností a děkujeme Vám za to.

Když jsme na Vás teď před chvílí čekali a já jsem se tady procházel před těmi davy, které Vás přišly přivítat, jeden pán mi řekl: „Řekněte Svatému otci, že je dobrým člověkem,.. Já Vám to říkám upřímně.“

Dovolte mi, abych Vám ještě jednou poděkoval za Vaši návštěvu, abych Vám popřál mnoho sil, mnoho zdraví pro Váš nelehký úkol a těšíme se všichni, až k nám zase v roce 1997 přijedete. Děkuji Vám.

Papež JAN PAVEL II.
Slavnostní rozloučení
Ostrava, letiště

Pane předsedo vlády,
pane kardinále,
ctihodní bratři v biskupské a kněžské službě,
milovaní bratři a sestry!

1. Na závěr této své krátké, ale zato intenzivní pastorační návštěvy v České republice, během níž jsem měl možnost zavítat na několik málo hodin do své nedaleké rodné země, bych rád na prvním místě poděkoval Vám, pane předsedo vlády, za to, že jste mě laskavě přišel pozdravit; zároveň děkuji i všem přítomným členům české vlády a ostatním státním představitelům.

Upřímně si cením ochoty a horlivé snahy, s níž stát poskytl prostředky potřebné ke zdárnému průběhu mé druhé návštěvy ve vaší zemi. Prosím Vás, pane předsedo vlády, abyste ještě jednou tlumočil panu prezidentu Havlovi a vládě České republiky mou srdečnou a upřímnou vděčnost, spolu s pozdravy a přáním rozkvětu, pokroku a míru pro tento, mně vždycky tolik drahý národ.

Zároveň děkuji všem, kteří se zasloužili o přípravu a realizaci této návštěvy: panu ministrovi zahraničních věcí, příslušníkům policie, pilotům vrtulníků, jakož i zaměstnancům rozhlasových a televizních stanic, spojů i ostatních sdělovacích prostředků a zdravotnickému personálu.

2. S bratrským pozdravem se obracím na pana kardinála Miloslava Vlká, na olomouckého pana arcibiskupa a moravského primasa, monsignora Graubnera a na všechny biskupy církve v České republice: ačkoli naše setkání byla časově omezená, prožili jsme je v intenzivní bratrské kolegalitě a v modlitbě, jakoby v novém Večeřadle, a to zejména při svatořečení dvou hrdinů křesťanské lásky, Jana Sarkandra a Zdislavy z Lemberka, vyvolených příslušníků vašeho lidu: jeden z Moravy a druhá z Čech.

A konečně se rád svou zvláštní vzpomínkou obracím na dobrovolníky z různých farností jak v Praze, tak i v Olomouci a Ostravě, na skauty a na členy ostatních organizací, které taktním a účinným způsobem nabídli svoji spolupráci.

3. Mám radost, že mohu uzavřít tuto pastorační návštěvu právě na území města Ostravy. S láskou a srdečně zdravím všechny občany tohoto města, tak významného v důlním a ocelářském průmyslu. Neméně význačné postavení zaujímá též v dějinách dělnického hnutí, v horoucí touze po svobodě a ve snaze po dosažení křesťanské víry. Zdravím zde přítomného pana primátora, ostatní zástupce města a kněze z různých farností, kteří s takovou horlivostí pečují zvláště o mládež. Nezapomínám ani na drahé studenty a učitele církevních škol na Ostravsku. Vám všem mé laskavé objetí!

Pamatuji také na starobylé Slezsko chlubicí se svými ušlechtilými městy a místy, jako je například dobře známá a krásná Opava a také Bruntál, Jeseník, Frýdek, Český Těšín a ostatní města.

Tento kraj s pohnutými a obtížnými dějinami, prošel nemálo zkouškami a utrpeními. Vždy se však vyznačoval svojí věrností Kristu a církvi i upřímnou spiritualitou, která se vtělila do slavných postav jako jsou blahoslavení Česlav a Melichar Grodziecki, jako je nově

svatořečený Jan Sarkander, mystik a básník Angelus Scheffler, zvaný Silesius a též v nedávné době blahoslavená Edith Stein.

Kéž vás toto moje krátké zastavení na rozloučenou ujistí o papežově lásce k vám, jakož i ke všem obyvatelům celé Moravy, zejména k pracujícím, k mládeži, k rodinám a k nemocným. Přeji všem, aby přispívali ke stálému společenskému, hospodářskému a především duchovnímu rozvoji svého města a kraje.

4. Při návratu do Říma, vám, i všem katolíkům celého národa, zanechávám odkaz plný naděje: Buďte vždy na výši evangelia! Jde o závazek, který musí proniknout do všech oblastí veřejného i soukromého života, počínaje rodinou, první buňkou společnosti: jediné s pomocí duchovně bohatých rodin, vnitřně sjednocených a věrných mravním hodnotám, je možné dát původ obnově společnosti a prohloubit ji. V tomto vznešeném úkolu, který se dotýká všech členů každé rodiny, je mimořádně aktuální krásná postava Zdislavy z Lemberka, kterou jsem s radostí připsal do seznamu světců a tak ji dal za vzor nejen vám, nýbrž i rodinám celého světa.

Buďte hrdi na to, že jste křesťany! Patřit církvi neznamená být občany druhé kategorie, ani členy nějaké organizace. Být křesťanem znamená chtít změnit nejen vlastní život, ale i prostředí v němž žijeme, a to ve světle evangelia. Křesťan si má být též vědom, že je osobně povolán k budování stále spravedlivější a více bratrské společnosti zde na zemi, v očekávání toho, že budou nastolena „nová nebesa“ a „nová země“ (srv. 2 Petr 3,13; zj 21,1), které Bůh připravuje pro své vyvolené.

Církev si je vědoma, že musí spolupracovat i na společenském pokroku ve světě, v němž žije a působí. Mějte na zřeteli odpovědnost, kterou vám církev svěřuje a kterou vám papež připomíná. Takové poselství nezůstane bez odezvy ani u těch, kteří se nehlásí do církevního společenství, ale kterým leží na srdci opravdové hodnoty, které činí život velikým a pro něž stojí za to žít.

5. Pane předsedo vlády, pane kardinále, milí bratři a sestry!

Znovu vyslovuji své srdečné přání, aby Česká republika stále pokračovala na své cestě svobody, demokracie a míru a tak, aby se plně začleňovala do Evropy a světa. Tímto vyslovuji naději, že se znovu setkáme v roce 1997, u příležitosti oslav svatovojtěšského milénia.

K tomu vám zde přítomným, i všem milovaným občanům České republiky, velmi rád žehnám, ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého.

S Pánem Bohem! Na shledanou! Mám vás velmi rád!

SVATÝ OTEC VZPOMÍNÁ NA SVOU NÁVŠTĚVU U NÁS **Proslov Jana Pavla II. při generální audienci 24.5. 1995 v Římě**

1. Dnes chci věnovat obvyklou středeční katechezi pastorační návštěvě, kterou jsem vykonal od 20. – 22. května v Praze a v Olomouci v České republice a ve Skoczówě, Bielsko-Bialé a Żywci v Polsku. Zastavil jsem se tedy v Čechách a na Moravě a poslední město, odkud jsem odlétal do Říma, byla Ostrava na Moravě. Myslím, že důležitost této cesty se dá pochopit ve světle dokumentu „Tertio millennio adveniente“.

Církev, zatímco se připravuje na jubileum roku 2000, se v určitém smyslu vrací na různé cesty, po kterých Kristus vstoupil do života velké lidské rodiny v různých světadílech a v různých zemích. Jedna z těchto cest do střední Evropy vede takzvanou Moravskou branou. Křesťanství sem přišlo poměrně brzy a v 9. století zapustilo kořeny mezi Slovy Velkomoravské říše. Právě kníže tohoto státu pozval svatého Cyrila a Metoděje, kteří pocházeli z Byzance, aby hlásali evangelium jeho lidu. Tato evangelizace přinesla plody především na území, na kterém se konala papežská návštěva. Středobodem návštěvy, kterou

jsem mohl vykonat v roce 1990 po pádu komunistického režimu, byl Velehrad na Moravě, na území nynější olomoucké arcidiecéze.

Název Moravská brána je velmi působivý. Připomíná nám především, že Kristus, o němž mluví evangelium, je branou k ovcím (srv. Jan 10,7). Zároveň označuje určitou historickou a zeměpisnou skutečnost. Širé moravské roviny tvořily ze zeměpisného hlediska úrodné území pro rozvoj lidské civilizace od jihu na sever. Odtud přišlo křesťanství do Polska, podle tradice už v 9. století, a dospělo do území na jih od Krakova a v 10. století (podle historických údajů) do Hnězdna a Poznaň-Hnězdna, jež bylo tehdy hlavním městem Piastovského státu, který se teprve organizoval.

2. S vědomím těchto historických odkazů bych chtěl říci, že hlavním důvodem návštěvy bylo svatořečení blahoslaveného Jana Sarkandra a blahoslavené Zdislavy. Zdislava je spojena s dějinami církve v Čechách a Jan Sarkander s dějinami církve na Moravě. Zdislava byla manželka a matka rodiny, členka třetího řádu sv. Dominika. Její jméno je známé a často se dává při křtu jak děvčatům, tak chlapcům. Jde o osobnost, která žije od 13. století v paměti církve nejen v Čechách, nýbrž i v Polsku a v okolních zemích.

V neděli 21. května byla povýšena k úctě oltářů spolu s Janem Sarkandrem, jehož život je spojen především s Olomoucí na Moravě. Sarkander byl farářem v době, ve které křesťanstvo prožívalo drama reformace. Byl uvězněn, protože zůstal věrný katolické církvi, a protestantští vládcové Olomouce ho podrobili krutému mučení. Zásada „cuius regio eius religio“ opravňovala tehdy ty, kteří měli moc – protestanty nebo katolíky – vnutit vlastní náboženskou příslušnost svým poddaným. Ve jménu této zásady došlo v Čechách a na Moravě k tolikerému násilí jak ze strany katolíků, tak protestantů. Jan Sarkander je pouze jedna z mnoha obětí této situace.

Znamení Boží prozřetelnosti ukazují, že dosáhl hrdinské svatosti; bylo tedy spravedlivé, aby byl povýšen k úctě oltářů. A pak, bylo to přání církve v Čechách a na Moravě, aby se svatořečení konalo právě v Olomouci. Přijal jsem tento návrh, protože jsem v tom viděl prozřetelnostní příležitost vyjádřit na zvláště významném místě kritické zhodnocení náboženských válek, které si vyžádaly tolik obětí jak mezi katolíky, tak mezi protestanty. Přál bych si, aby se tato událost stala pro všechny mocným podnětem k úsilí, aby už nikdy nedošlo k podobným hříchům proti přikázání křesťanské lásky.

Odpoledne téhož dne po svatořečení se konalo před mariánskou svatyní na Svatém Kopečku setkání s mládeží, které bych rád definoval jako jedno z nejkrásnějších a nejoriginálnějších setkání, jaké jsem kdy měl s mladými. Při té příležitosti jsem chtěl „odevdat“ mladým modlitbu Páně, „Otčenáš“, téměř jako vytyčení etapy katechumenátu mládeže v té zemi. Vždyť jen Kristus může dát mladým to, po čem tolik žízní, totiž plný a radostný smysl života. Často je ho nedostatek jako vína na svatbě v Káně Galilejské. A Maria, Ježíšova Matka, doprovázela svou duchovní přítomností ono významné setkání, na němž zazněla slova, která pronesla v Káně: „Udělejte všechno, co vám řekne“ (Jan 2,5). Ta slova opakuje i dnes, zvláště mladým, kteří chtějí hodnověrně realizovat svůj život.

3. Chci vyjádřit svou vděčnost křesťanskému společenství ve Skoczówě, které projevilo značné pochopení pro ekumenické úkoly, kterým mělo sloužit svatořečení Jana Sarkandra. Městečko Skoczów je v oblasti Těšínského Slezska, na území, které donedávna patřilo do katovické diecéze. A právě tato katovická diecéze zároveň s olomouckou usilovaly o svatořečení Jana Sarkandra. Bylo tedy oprávněné, abych se první den po slavnostním svatořečení v Olomouci odebral do Skoczowa a poděkoval Bohu za dar nového světce. Ten – jako mnozí před ním a po něm – se stal prvkem sblížení mezi církvemi a mezi křesťany v Čechách, na Moravě a v Polsku. Velkolepá slavnost ve Skoczówě s hojnou účastí věřících ukázala, jak se dějiny církve hluboko vrývají do dějin národů a států. Slezsko je už po celé tisíciletí pohraničním územím, kde se setkaly dvě velké církve, založené právě v roce 1000: krakovská a vratislavská arcidiecéze. Během tohoto tisíciletí rozvíjely cenné evangelizační

poslání, které se pojí ke dvěma mučedníkům: svatému Vojtěchu a svatému Stanislavovi, které polská církev uctívá jako hlavní patrony spolu s Jasnohorskou Madonou.

Pondělní návštěva ve Skoczówě, v Bielsko-Bialé a Żywci vyzdvihla existenci a vitalitu nové diecéze, zřízené před několika lety s úkolem hlásat evangelium v Těšínském Slezsku a podél řeky Soly až k Osvětimi. Je to země zvláště drahá mému srdci, kterou znám velmi dobře, neboť jsem byl v minulosti krakovským metropolitou. Kromě toho i moje rodina pochází z této oblasti. Tato návštěva měla tedy zvláštní životopisný rys. Bylo pro mne velikou radostí v tomto velikonočním období znovu se vidět s tolika křesťanskými společenstvími, která jsem navštěvoval jako arcibiskup a obdivovat ony kopce, na kterých jsem často dělal dlouhé procházky.

4. Chci poděkovat všem, kteří přispěli k úspěchu této pastorační návštěvy, ať už tím, že mě pozvali nebo že ji pečlivě připravili. Její plody bylo dobře vidět už od první etapy v Praze a pak v Olomouci, ve Skoczówě, v Bielsko-Bialé a v Żywci. Kromě velkých liturgických shromáždění spojených se svatořečením svaté Zdislavy a svatého Jana Sarkandra, za účasti velkého počtu věřících, zasluhují vděčnou vzpomínku zároveň se setkáním v modlitbě s obyvatelstvem Čech, také ekumenická setkání v Praze a ve Skoczówě. Doufám, že poslouží k dalšímu ekumenickému sblížení křesťanů, neboť to je jedna z výzev Velkého jubilea.

Rok 2000 je důležitým opěrným bodem nejen pro křesťanství a církve. Je důležitý pro Evropu, a to zvláště v současné době. Po pádu totalitních systémů se totiž stále více snaží stát se velkou Vlastí vlastí. Kéž nám vzpomínka na historickou Moravskou bránu ukáže Krista, který se stal pro nás všechny Bránou na cestě k věčnému životu!